O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Chirchiq davlat pedagogika
universiteti rektori
G.T. Muxamedov
____
2023 yil “___” 08 ________

SURDOTARJIMONLIK PRAKTIKUMI
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112700-Maxsus pedagogika: surdotarjimonlik faoliyati

Chirchiq – 2023

Fan/modul kodi SurPrak 309	O‘quv yili 2025-2026	Semestr 5-6	ECTS - Kreditlar 4-5
Fan/modul turi **Majburiy**	**Ta’lim tili** **O‘zbek**		**Haftadagi dars soatlari** **4**

1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta’lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Surdotarjimonlik praktikumi	120	150	270

2.

I. Fanning mazmuni.

Fanni o‘qitishdan maqsad –talabalarda Surdotarjimonlik praktikumi kursining asosiy mazmuni bo‘lajak surdopedagoglarga eshitishida nuqsoni bo‘lgan bolalar bilan psixologik kontakt o‘rnatish orqali sohaga oid nazariy ta’limotlar mohiyatini, imkoniyati cheklangan bolalar tasnifi, ta’limi, tarbiyasining nazariy asoslarini o‘rgatish.

Fanni o’qitish vazifasi - Kasbiy faoliyatda surdopedagogika, surdopsixologiya, klinika, xususiy AKT, boshlang‘ich ta’lim fanlarini o‘qitish, tarbiyavish ishlar, surdotarjimonlik, eshitish idrokini rivojlantirish, talaffuzga o‘rgatish nazariyalarni qo‘llash bo‘yicha bilim, malaka va ko‘nikmalarni namoyon etadi.

II. Nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

V SEMESTR

1-mavzu. Surdotarjimon praktikumi mazmuni, maqsadi va metodlari

Surdotarjimonlik praktikumi fanining predmeti va metodlari. Surdotarjimonlik praktikumi fanining boshqa fanlar bilan aloqasi. Kar va zaif eshituvchi bolalarning ta’lim va tarbiyasida pedagogik tasnifining ahamiyati.

2-mavzu. Kar bolalar maktabi didaktikasi

Kar bolalar maktabida ta’lim mazmuni. Kar bolalar maktabida didaktik tamoyillarning amalga oshirilishi. Kar bolalar maktablarida fan asoslariga o‘qitish metodlari. Kar bolalar maktabida o‘quv faoliyatini tashkil etish shakllar

3-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumining o’rganish usullari.

Tarbiya metodlari va mazmuni. Tarbiya metodlarining xilma-xilligi. Ularning tasnifi. E.N.B. o’quvchi xulqini tarbiyalash metodlarining xususiyatlari. Tarbiya mazmuni (aqliy, axloqiy, siyosiy-g’oyaviy, mehnat, jamoatchilik faolligini tarbiyalash, estetik va boshqalar). Kar va zaif eshituvchi bolalar maktabida ona tili o’qitish uslubiyati asoslari.

4-mavzu. Surdopedogogikaning rivojlanish tarixi

	Chet el surdopedogogikasining rivojlanishining bosqichlari. Rossiya surdopedogogikasining rivojlanishining bosqichlari. O‘zbekistonda surdopedagogik nazariya va amaliyotning **5-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumi faoliyatini yo’lga qo’yishda etika qoidalari .** Kar va zaif eshituvchi bolalar maktabida ona tili o’qitish uslubiyati asoslari. Zaif eshituvchi va kar bolalar nutqini shakllantirish tizimini ishlab chiqish. Ona tili o’qitish maxsus metodikasi nazariy asoslarini shakllanishi umumiy va xususiy pedagogika, umumiy va xususiy psixologiya, lingvistika fanlarining ma`lumotlarini qo’llash, qayta ishlash, tiklash jarayoni sifatida. **6-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumi fanida Imo-ishora nutqining karlarni o’qitishda tutgan o’rni.** Karlarni o’qitishning turli bosqichlarida imo-ishorali nutqning tutgan o’rni. Imo-ishorali nutqni bilishi va kar bolalar ta’lim-tarbiyasi jarayonida qo’llab olishining surdopedagog uchun ahamiyati. Eshituvchilar va karlar orasida muloqot vositasi sifatida tutgan o’rni va ahamiyati, ularning so’zlari nutqini, imo-ishorali nutqini uning texnikasi. Talabalarga imo-ishora nutqi, imo-ishora nutqining karlarni o’qitishda tutgan o’rni xaqida bilim va malakalar berish. **7-mavzu. Turli imo ishora nutqini farqlash.** Daktil nutqiga o’rgatish. Daktil nutqi so’zlashuv nutqining bir formasi sifatida. Ta`limning turli bosqichlarida daktil nutqini yozma va og’zaki nutq formalari bilan aloqasi. Daktil nutqini shakllantirish bo’yicha dastur talablari. **8-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumi fanining eshitishida nuqsoni bo’lgan bolalarda imo-ishora nutqini o’rganishga qo’yilgan talablar.** Imo-ishora belgilarining ta’rifi. Imo-ishora belgilarining ta’rifi. Imo-ishora qoidalari. Kar va zaif eshituvchi bollarni imo-ishora nutqni egallashning psixologik xususiyatlari. Imo-ishora nutqning kar bolalar bilan olib boriladigan o’quv tarbiya ishlarida yordamchi vosita sifatida tutgan o’rni. Imo-ishora nutqni o’quvchilar va o’qituvchilar tomonidan qo’llanilishi. **9-mavzu: Musiqiy ohang orqali surdotarjima qilish.** Daktil nutqini boshlang’ich nutq formasi sifatida qo’llash sharoitida savodga o’rgatishning o’ziga xos xususiyatlari. Talaffuzga, o’qishga va yozishga o’qitishning o’zaro bog’liqligi. Savodga o’rgatish darslarida ko’rgazmali va didaktik materiallarning roli va ahamiyati. O’qish malakasini shakllantirish. Alifbe bilan ishlash. Yozishga o’rgatish. Yozuvga o’rgatish metodikalarini tasnifi. Unga qoyilgan pedagogik talablar. **10-Surdotarjimonlik faoliyatini televideniyada olib borish.** Surdotarjimonlik praktikumining zamonaviy tizimini tasniflash. Kar o’quvchilarini tilga o’qitishning tarixiy tizimi haqida qisqacha suhbat mimik,

	yozma va sof og'zaki metodlar. Mustaqillik davrida eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktabida tilga o'qitish tizimini qayta qurish, nutqiy muloqot printsipi boyicha tilga o'qitish tizimi, nutqiy muhit yaratish. **11-mavzu. Surdotarjimonlik va praktikum uyg'unligini yaratish**. Kar va zaif eshituvchi bolalar maktabida bayon yozishga o'rgatishning o'ziga xos usullari. Insho turlari. Rasm, rasmlar seriyasi boyicha insho yozish. Kuzatuvlar asosida insho yozish. Ijodiy tasavvurlari asosida insho yozish. Muloqot quroli sifatida mustaqil yozma ishni shakllantirish. Qilgan yoki tomosha qilingan tasavurlar boyicha hisobot, taqriz tuzishga o'rgatish. Yozuvlarni takomillashtirish, devoriy gazetaga maqola yozishga o'rgatish. Hujjat qog'ozlarni tuzishga: biografiya, ariza, xatlar, tushuntirish xatlarini yozishga o'rgatish. **12-mavzu.Ommaviy ta'lim muasssalarida surdotarjimonlik praktikum faoliyatini yo'lga qo'yish.** Surdotarjimonlik praktikumi darslaridagi ish turlari. Surdotarjimonlik praktikumining psixologik asoslari. Surdotarjimonlik praktikumi usullari. Daktil nutqini boshlang'ich nutq formasi sifatida qo'llash sharoitida savodga o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari. **13-mavzu. Jamoat joylarida surdotarjimonlik qilish.** Surdotarjimonlik praktikumi darslarida ko'rgazmali va didaktik materiallarning roli va ahamiyati. O'qish malakasini shakllantirish. Surdotarjimonlik praktikumi tasnifi. Unga qoyilgan pedagogik talablar. **14-** **14-mavzu. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda bog'langan nutqni rivojlantirish yo'llari.** Eshitishida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda bog'langan nutqni o'stirish vazifalari.Eshitishida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning lug'at boyligini o'stirish.Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda bog'langan nutqni o'stirishga oid didaktik o'yinlar mazmuni **15-mavzu. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ruhiy rivojlanishi qonuniyatlari.** Turlicha murakkablikka ega bo'lgan nuqsonni kompensatsiya qilish yo'llari va imkoniyatlari. Surdotarjimonlik va praktikumining fan sifatida taraqqiy etishda olimlarning nuqsonli bolalarning mediko-pedagogik tasnifini ishlab chiqishning ahamiyati. (F.A.Ray, L.V.Neyman, R,M.Boskis). surdotarjimonlik praktikumining vazifalari. **VI SEMESTR** **1-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumi fanining eshitishida nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turli bosqichlarda imo-ishora nutqining o'rni va ahamiyati.**

Kar va zaif eshituvchi o’quvchilar bilan olib boriladigan o’quv-tarbiyaviy ishlarida imo-ishora nutqini qo’llashga qo’yilgan asosiy talablar. Og’zaki so’zlashuv nutqini imo-ishora nutqga tarjima qilishda daktil nutqning tutgan o’rni.

2-mavzu. Talaffuzning mazmuni, maqsad va egallash metodlari

Karlarning talaffuzi va uning og’zaki so’zlashuv (og’zaki , yozma, daktil) formasidan farqi. Talaffuzning tarkibiy qismlari nutqni ifodalovchi xarakat (qo’llar xarakati), artikulyatsiya, daktilalogiya, pantomia. talaffuzning o’ziga xosligi.

3-mavzu. Talaffuzning taraqqiyoti

Tallafuzning o’ziga xos xususiyatlari: talaffuzning obrazliligi, uning predmet bilan, xarakat bilan, predmetning belgisi bilan, vaziyat. Ahamiyat bilan aloqasi. Talaffuzning tasnifi. Talaffuzning kelib chiqishi. Talaffuzning tasnifi. Talaffuz madaniyati. Talaffuz va og’zaki nutqning o’zaro aloqadorligi. Talaffuzni o’qitishda qo’llaniladigan nutqiy material eshitishida nuqsoni bo’lgan bolalarni maxsus yordamchi vositasidir.

4-mavzu. Umumta’lim darslarida surdotarjimonlik praktikumi fanini shakllantirish mazmuni va metodikasi.

Karlar maktabida umumta’lim darslarida surdotarjimonlik praktikumi fanini shakllantirishning mazmuni va masalalari. Umumta’lim darslarida Umumta’lim darslarida talaffuzni shakllantirishda nutqiy materialning roli. Talaffuz va og’zai nutqning o’zaro aloqadorligi.

5-mavzu. Eshitishida nuqsoni bor bolalarni o’qitishdagi turli bosqichlarda eshitish qobilyatini rivojlantirishning o’rni va ahamiyati.

Eshitish qobilyatini rivojlantirish metodiksi bolalarni og’zaki nutqqa o’rgatish: texnik vositalardan foydalanish; og’zaki nutqqa o’rgatish metodlari va bosqichlari; og’zaki nutqqa o’rgatishda amalga oshiriladigan ish turlari kabi masalalarni aks ettiradi. Eshitish qobilyatini rivojlantirish metodikasi kursida, plakatlardan, tarqatma materiallardan va boshqa ko’rgzmali qurollardan foydalaniladi.

6-mavzu. Surdotarjimonlik faoliyatini televideniyada olib borish.

MDH davlatlarining barida surdo tili bir xil. Artikulyatsiyamizda farqlanish bo‘lishi mumkin, ammo ishoralar aynan. Ustozlarga MDHda foydalanadigan sof surdo tilini ko‘rsatib, ishoralarni asl holida qo‘llang, desak o‘zimizga foyda. Shunda xatolarni to‘g‘rilash osonlashadi.

7-mavzu. Surdotarjima va praktikum uyg’unligini yaratish.

Dunyoda bir necha o'nlab imo-ishora tillari va ularning dialektlari mavjud. Bitta og‘zaki tilga ega bo‘lgan mamlakatda bir nechta imo-ishora tillari shakllanishi mumkin. Aksincha, turli og'zaki tillar qo'llaniladigan hududda

bitta imo-ishora tizimi ishlatilishi mumkin. Turli mamlakatlardagi odamlarning muloqotini soddalashtirish uchun Xalqaro karlar federatsiyasi mutaxassislari xalqaro imo-ishora tilini ishlab chiqdilar.

8-mavzu. Ommaviy ta'lim muasssalarida surdotarjimonlik praktikumi faoliyatini yo'lga qo'yish.

Surdotarjimonni noodatiy imo-ishoralardan foydalanib, e'tiborni o'ziga qaratishda ayblaganlar ham bo'ldi. Biroq amslenda imo-ishoralarni boyitish, ularga qo'shimcha holda bosh hamda tana holatidan foydalanish mumkin. Shunday ekan, "superqahramon" bu borada o'z ishining uddasidan chiqdi.

9-mavzu. Jamoat joylarida surdotarjimonlik qilish.

Eshitishda nuqsoni bor talabalar ma'lumotlarni eshitishdan ko'ra ko'proq ko'rib qabul qilishadi. Darslarni ham ko'rib, kuzatib o'zlashtiradilar va amalda sinab ko'radilar. O'zlariga kerakli bo'lgan bilimlarni harakatlarda ko'rib, maxsus o'quv dasturlari orqali fanlarni tez va qulay o'rganadilar. Bunda surdopedagog va surdo tarjimonlarning yordamlari katta bo'ladi.

10-mavzu. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda bog'langan nutqni rivojlantirish yo'llari.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bola shunday bog'langan nutqga ega bo'lishi kerakki, toki u bolaga tengdoshlari va kattalar bilan muloqot qilish, maktabda samarali bilim olish, tashqaridan kelayotgan axborotni tushunish imkonini bersin. Yuqoridagilarni inobatga olgan holda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar bog'langan nutqini rivojlantirishning dolzarb vazifalaridan biri sifatida qaraladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni bog'langan nutqining bog'langan nutqini shakllantirishga qaratilgan korreksion – pedagogik ish tizimi muammosining o'ziga xosligi quyidagi yetakchi omil.

11-mavzu. Surdotarjimonlik praktikumi fanining eshitishida nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turli bosqichlarda imo-ishora nutqining o'rni va ahamiyati.

Maxsus maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan korreksion ishlar bolaning nutqini va bilish jarayonlarini muvafaqqiyatli rivojlantirishga qaratilishi lozim Olib boriladigan korreksion ishlar bolalar bog'langan nutqini bilish faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak, ya'ni logoped, tarbiyachi, pedagog bilan kompleksli ko'p qirrali ta'sir amalga oshirilishi lozim.

12-mavzu Karlar maktablarida eshituv xonalari va ularning vazifalari

Maktabgacha yoshdagi bolalar bog'langan nutqini shakllanganlik darajasini aniqlash bo'yicha berilgan topshiriqlarni bajara olmasligini kamchilik sifatida o'rganmadik. Ma'lumki aqli zaiflik bolalar tomonidan bilish etalonlarni mustaqil egallash jarayonini qiyinlashtiradi. Shu bilan birga so'z boyligining

kambag’alligi tufayli bolalar bir guruh so’zlardangina foydalanishi natijasida nutqning bir yoqlama, noaniq bo’lishga olib keladi.

13-mavzu.Maxsus maktabgacha tarbiya muassasalarida nutqiy materi alni qabul qilishni rivojlantirish ishlarining o‘ziga xosligi

Nutqning normal rivojlanishida bolalar 5 yoshda turli xil murakkkab gap konstruktsiyalardan, yoyiq frazali nutqdan erkin foydalana oladilar. Ular etarli darajada lug`at boyligiga ega bo`ladilar. Bu vaqtga kelib to`g`ri talaffuz to`la shakillangan, tovushning analiz va sintez qila olishga bolalar tayyor bo`ladilar. Ammo hamma vaqt ham bu jarayonlar muvofaqiyatli kechmaydi: ba'zi bolalar normal eshitish va aqliy faoliyatga ega bo`lsalarda tilning har bir komponentlari, ya'ni fonetik, leksik va grommatik shakillanishida keskin orqada qolish hollari kuzatiladi. Bu nutq buzulishini birinchi bo`lib R.E.Levina tomonidan aniqlangan va nutqning umumiy rivojlanmaganligi deb belgilangan.

14-mavzu. Imo-ishora tilining taraqqiyoti .

Imo-ishora tili - qo‘l, tana turli harakatlari va b. xil imo-ishoralar yordamida fikr almashuv, aloqa qilish. Imo-ishora tilidan quyidagilar foydalanadi

15- mavzu. Daktillash tempi ustida ishlash

Daktillash belgilarini ko‘zi bilan qabul qiladi. Kar bolalar uchun bog‘cha va maktabning boshlang‘ich sinflarida daktillashdan asosiy o‘qitish vositasi sifatida , shu maktabning yuqori sinflarida esa undan yordamchi o‘qitish vositasi sifatida foydalaniladi. Kar-soqovlarga ta’lim berishda daktilashdan birdan-bir muomala vositasidir.

III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar
Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:
V SEMESTR

1. Surdotarjimonlik praktikumining mazmuni, maqsadi va egallash metodlari
2. Surdotarjimonlik praktikumi fanining rivojlanish tarixi.
3. Surdotarjimonlik praktikumining o’rganish usullari.
4. Surdotarjimonlikning paydo bo’lish tarixi.
5. Surdotarjimonlik praktikumi fanida Imo-ishora nutqining karlarni o’qitishda tutgan o’rni.
6. Surdotarjimonlik praktikumi fanida Imo-ishora nutqining karlarni o’qitishda tutgan o’rni.
7. Turli imo ishora nutqini farqlash.
8. Surdotarjimonlik praktikumi fanining eshitishida nuqsoni bo’lgan bolalarda imo-ishora nutqini o’rganishga qo’yilgan talablar.
9. Musiqiy ohang orqali surdotarjima qilish.
10. Surdotarjimonlik faoliyatini televideniyada olib borish.
11. Daktilologiya – barmoq alifbosi
12. Daktil belgilarning ta’rifi

13. Kar va zaif bolalarni daktil nutqini egallashning psixologik xususiyatlari.
14. Og'zaki so'zlashuv nutqni tarjima qilishda daktil nutqning tutgan o'rni. Imo-ishora nutq.
15. Daktillashga o'rgatuvchi tayyorlov o'yin va mashqlar.

VI SEMESTR

1. Surdotarjimonlik faoliyatini televideniyada olib borish.
2. Surdo tarjima va praktikum uyg'unligini yaratish.
3. Ommaviy ta'lim muasssalarida surdotarjimonlik praktikumi faoliyatini yo'lga qo'yish.
4. Jamoat joylarida surdotarjimonlik qilish.
5. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda bog'langan nutqni rivojlantirish yo'llari.
6. Surdotarjimonlik praktikumi fanining eshitishida nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turli bosqichlarda imo-ishora nutqining o'rni va ahamiyati.
7. Talaffuzning mazmuni, maqsad va egallash metodlari
8. Umumta'lim darslarida surdotarjimonlik praktikumi fanini shakllantirish mazmuni va metodikasi.
9. Eshitishida nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turli bosqichlarda eshitish qobilyatini rivojlantirishning o'rni va ahamiyati.
10. Talaffuzni shakllantirishning mazmuni, maqsadi va egallash metodlari.
11. Kar va zaif eshituvchilarga talaffuzni o'rganishga qo'yilgan talablar.
12. Eshitishida nuqsoni bor bolalarni o'qitishdagi turlibosqichlarda talaffuzning o'rni va ahamiyati.
13. Talaffuzning mazmuni, maqsad va egallash metodlari
14. Talaffuz ustida ish olib borishning tizimi.
15. Umum-ta'lim darslarida talaffuzni shakllantirish mazmuni va metodikasi

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

V SEMESTR

1.O'zbek imo-ishora tili fani predmeti, maqsadi va vazifalari, obyekti, tamoyillari.

2.Imo-ishora tilining taraqqiyoti .

3.Yangi so'zlar, tushunchalar, abstrakt tushunchalar, atoqliotlar, atamalar gr

mmatik toialar uchun yangi ishoralarning shakllanishi.

4.Yangi ishoralarning imo-ishoralar tili tizimidagi o‘rni.

5.Imo- ishorali nutqni bilishi va kar bolalar ta’lim-tarbiyasi jarayonida qo‘llab olishining surdopedagog uchun ahamiyat

6.Eshituvchilar va karlar orasida muloqot vositasi sifatida imo-ishora nutqini, uning texnikasi, yuzdan o‘qiy olish imkoniyatini tutgan o‘rni.

7.Daktil va imo-ishora nutqini o‘quv tarbiya va ommaviy-madaniy ishlardan qo‘llanilishi.

8.Daktil ishorali nutqning tarjimasi tahlili.

9.ENB bolalarni o‘qitishda nutqdan foydalanish.

10.Imo- ishorali nutqni bilishi va kar bolalar ta’lim-tarbiyasi jarayonida qo‘llab olishining surdopedagog uchun ahamiyat

11.Abstrakt tushunchalar, atoqli otlar, atamalar grammatik toifalar uchun yangi ishoralarning shakllanishiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar

12.Daktil va imo-ishora nutqini o‘quv tarbiya va ommaviy-madaniy ishlardan qo‘llanilishi

13. ENB bolalarni o‘qitishda nutqdan foydalanish.

14.Og’zaki nutq va uning rivojlanish xususiyatlari

15.Karlar maktablarida eshituv xonalari va ularning vazifalari

16.Maxsus maktabgacha tarbiya muassasalarida nutqiy materialni qabul qilishni rivojlantirish ishlarining o‘ziga xosligi

17. Imo-ishora tillari

18.Bosh va yuz shakli tuzulishi imo-ishoradi o’rni

19. Tana a’zolari tili

20.Yuz ifodasini anglash san’ati

21.Imo-ishora xarakatlari aniqlash

22.Tana tili

23.Bosh va peshona shakllari

24.Qoshlar imo-ishoradagi holati

25. Ko’zlar imo-ishoradagi holati

26.Burun va o’g’iz imo-ishoradagi holati

27. Tish va til imo-ishoradagi holati

28. Iyak va quloqlar imo-ishoradagi holati

29. Soch va psixologik xarakteristika

30. Xusnihatga qarab asosiy xususiyatlarni aniqlash

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

VI SEMESTR

1. Nutqning ko‘ruv idrokini rivojlantirish (labdan o‘qish).
2. Nutq audiometriyasi.
3. Kar bolalar maktabida gaplarni farqlash bo‘yicha olib boriladigan ishlar
4. Eshtuv idrokini rivojlantirish ishining tizimi.
5. Eshitish qobiliyatini rivojlantirishning mazmuni, maqsadi va egallash metodlari.
6. Eshitish qobiliyatini rivojlantirishning taraqqiyoti**.**

	7. Eshitish qobiliyatini rivojlantirish ustida ish olib borishning tizimi. 8. Umum-ta’lim darslarida eshitish qobiliyatini rivojlantirishning mazmuni va metodikasi.. 9. Daktil nutqning og’zaki va yozma nutq oldidiagi afzalliklari. 10. Daktil o’qishni mashq qildirish uchun yozuvli kartochkalardan foydalanish. 11. Zaif eshituvchi bolalarni eshituv xonasini vazifasi, mazmun va mohiyati. 12. Kar bolalarni eshituv xonasini vazifasi,mazmun va mohiyati. 13. Zaif eshituvchi (1 bo’lim) bolalar yakka mashg’ulotlarini tashkil etish va olib borish mazmuni. 14. Zaif eshituvchi (2 bo‘lim) bolalar yakka mashg’ulotlarini tashkil etish va olib borish mazmuni. 15. Eshitishda nuqsoni bo‘lgan maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash vazifalari. 16. Daktil nutqning ahamiyati va uni og’zaki, yozma nutq shakllari bilan munosabati. 17. Daktilologiyaning mazmuni, maqsadi va egallash metodlari. Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar ta yyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi. 18.Koxlear implantantli eshitishida nuqsoni bo’lgan bolalar bolalar reablitatsiyasi. 19.Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar. 20. Nutqida nuqsoni bo’lgan bolalar. 21.Nutqidagi nuqsonlarni oldini olish. 22.O’zbek imo-ishora tili fanining maqsad va vazifalari 23.Umumiy tilshunoslikdan ma’lumot 24.Til va nutq 25.Hujjat turlari va ish yuritish asoslari
3.	**VII. Ta’lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** **Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:** - Surdotarjimonlik praktikumining mazmuni va uni egallash usullari, imo-ishorali tilining rivojlanihi xaqidagi ma’lumotlar; eshitishida nuqsoni bor bolalarni o’qitshdagi turli bosqichlarda daktil nutqning o’rni va ahamiyati; imo-ishora tilining taraqqiyoti; eshitishida nuqsoni bo’lgan va eshituvchilar tomonidan og’zaki nutqni imo-ishorali nutqni og’zaki nutqga, va aksincha imo-ishorali nutqni nutqni og’zaki nutqga tarjima qilishni ***bilishi kerak;*** -imo-ishora nutqni egallash usullari, daktil nutqidan so’zlashuv vositasi sifatida foydalanish imo-ishora nutqidan so’zlashuv vositasida tarjima qilish ***ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak;*** -Turizm faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari, Xalqaro turdagi professional sport faoliyat turlarida surdotarjimonlik qilish asoslari **malakalarga ega bo‘lishi kerak**.
4.	**VIII. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar;

	• interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1. “O’zbekiston karlarining imo-ishora nutqi”, 2011 yil 2. Denis Draga, “RJY”, Moskva 2011 yil 3. R.Fradkina, “Gapiruvchi qo’llar” Moskva 2001 4. Avvalboyeva D., Imo-ishora tili,Toshkent 2021 5.Sultonsaidova S., O‘.Sharipova. O‘zbek tili stilistikasi.//O‘quv qo‘llanma. –T., 2009. **XI. Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. Avvalboyeva D., Imo-ishora tili,Toshkent 2021 2. Qodirova F.U., Sayfullayeva I.Q., Inklyuziv va korreksion ta’limda Art texnologiyalar, 2022 yil, ZEBO_PRINT 3. Qodirova F.U., Achilova S.J., Dehqanova M.G’, Logopedik texnologiya. 2023 yil 4. Qodirova F.U., Dehqanova M.G’., Pulatova D.A., Ibadullayeva SH.N., Surdopsixologiya, 2023 yil 5. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.-Toshkent, 2021. -458 b. 6. Jiyanova N., Mo‘minova O., Maksumova S. Nutq madaniyati. 1va 2-kitob. –Toshkent: Navro‘z, 2016. 7. Raxmanova V.S. Maxsus pedagogika - T.: G‘offur G‘ulom, 2004 8. P.Po‘latova, Z.Mamarajabova, Sh.Amirsaidova va boshqalar. Maxsus pedagogika – T.: Fan va texnologiyalar, 2014 9. Ричецкая Э.Г, Э.В.Пархалина. Готовност слабослышащих детей дошкольного возраста к обучению в школе - М.: Владос, 2003 10.Дадахужаева Н ва Н.Нурмухамедова Сурдопедагогика - Т.: 2007 **Axborot manbalari** http://www.edu.uz–O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi sayti. http:www.uzedu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi sayti. www.pedagog.uz www.cspi.uz

	www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta’lim resurslari portali
7.	**Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “_______” ________________dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma’sul:** Dehqanova M.G’.- Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrasi o’qituvchisi.
9.	**Taqrizchilar:** Teshaboyeva Feruza - Qo’qon davlat pedagogika institute, maxsus pedagogika kafedrasi dotsenti (Phd); Samarova Shohista – CHDPU, Pedagogika fakulteti, Psixologiya kafedrasi mudiri.